

handblad

Driemaandelijks servicetijdschrift van het Vlaams Fonds Nr. 28 – december 2006 – Afgiftekantoor Gent X

www.vlafo.be

Wegwijzer

Hulpmiddelen

Nieuwe media
getest

Een beter
leven voor
geïnterneerden

Wegwijzer Hulpmiddelen

Van alle zorgvragen die bij het Vlaams Fonds binnenkomen, hebben 9 op 10 te maken met een vraag om hulpmiddelen. In totaal krijgt het Vlaams Fonds elk jaar ongeveer 30.000 hulpmiddel-aanvragen.

Reden genoeg om er in dit Handblad wat meer aandacht aan te besteden, temeer omdat de sector sinds enkele jaren in een stroomversnelling lijkt te zijn geraakt. Elektronica en computers hebben heel wat nieuwe toepassingen meegebracht die amper tien jaar geleden nog onmogelijk werden geacht. Een overzicht van alle nieuwigheden is onmogelijk, maar we lichten alvast een klein tipje van de sluier. En op de binnenpagina's van dit nummer serveren we u een aantal handige tips om uw weg te vinden door het hulpmiddelenwoud van vandaag.

Braille heeft een enorme evolutie doorgemaakt.

Van drukplaat naar braillecel

De tentoonstelling 20.jaar.hulpmiddelen@infovisie magazine die tot vorige maand in Heverlee liep, gaf een indrukwekkend beeld van de enorme evolutie die hulpmiddelen voor blinden en slechtzienden in soms enkele jaren tijd hebben doorgemaakt. Werd braille in het begin nog met zinken drukplaten en prikkenetjes gemaakt, dan bestaat er nu een veel snellere (en betere!) brailleprinter. Je kunt nu braille lezen op de computer met een leesregel. In het begin waren dat nog vrij 'lompe' dingen, maar vandaag zijn er ultralichte en compacte braillecellen met plastic brillestiftjes. En ook de spraaksynthesizers zijn op een paar jaar tijd een stuk beter geworden.

20.jaar.hulpmiddelen@infovisie magazine: zelf ervaren hoe het is om blind te zijn.

Wilt u een volledig overzicht krijgen van de geavanceerde hulpmiddelen voor blinden die vandaag op de markt zijn, en wilt u ze meteen ook uittesten? Dan kunt u een beroep doen op de Blind-D-Mobiel van Blindenzorg Licht en Liefde, die ook al op de tentoonstelling aanwezig was. Dat is een soort rijdende demoruimte waarin blinden en slechtzienden de laatste informatietechnologie kunnen testen. U krijgt er ook objectief advies.

In de Blind-D-Mobiel zijn zowat alle computeraanpassingen verzameld die er in België voor blinden en slechtzienden op de markt zijn. Daarnaast zijn er ook leeshulpmiddelen te vinden zoals scanners, beeldschermloepen, voorleessystemen en Daisy-speleers, en kleinere hulpmiddelen zoals een sprekende gsm of een kleurendetector. De acht leveranciers die in Vlaanderen hulpmiddelen voor mensen met een visuele handicap aanbieden, zijn in de blind-D-mobiel vertegenwoordigd en houden zelf hun info en materiaal *up-to-date*.

De Blind-D-Mobiel komt naar stopplaatsen die vlot met het openbaar vervoer te bereiken zijn en is voor blinden en slechtzienden op afspraak te reserveren. De dienstverlening kost 20 euro (10 euro voor leden van de Vereniging voor Blinden en Slechtzienden).

Meer info:
Blindenzorg Licht en Liefde
Oudenburgweg 40
8490 Varsenare
☎ 050 40 60 50
✉ admin@blindenorglichtenliefde.be
🌐 www.blindenorglichtenliefde.be/bdm/Index.html

Nieuwe media getest

Waar is de tijd dat we voor de meeste overheidsinformatie nog te voet naar het gemeentehuis moesten? Sinds de opkomst van het internet zijn de communicatiemogelijkheden van de overheid exponentieel gestegen. Maar zijn al die mogelijkheden ook gebruiksvriendelijk genoeg? Dat zoekt het IBBT-project Multigov uit. En daarbij doen ook mensen met een handicap hun zegje.

Multigov wil de verschillende communicatiekanalen van de Vlaamse overheid in kaart brengen en verbeteren. Communicatiemiddelen die daarbij worden onderzocht, zijn onder meer het internet en e-ID, interactieve televisie (IDTV), informatiekiosken en smartphones.

Bij dat onderzoek worden ook mensen met een handicap betrokken. 'Ook dat is immers een belangrijke doelgroep', zegt Greet Jans van het Centrum voor Usability Onderzoek, dat dit deel van het project uitvoerde samen met Jeroen Vanattenhoven en onderzoekers van onder meer de VUB. 'De conclusies waren soms verrassend. Zo bleek de onderzochte informatiekiosk niet bereikbaar voor mensen met een rolstoel.'

Kort samengevat kwamen de gebruikservaringen op het volgende neer.

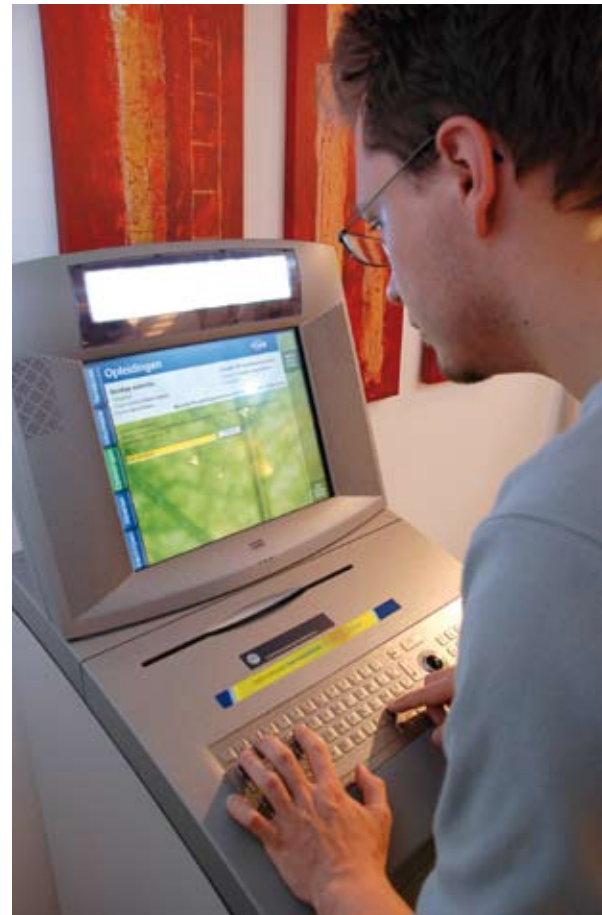
De wis-kiosk van de VDAB (een informatiezuil met een eenvoudig computerscherm) bleek niet toegankelijk voor blinde gebruikers en, zoals gezegd, voor mensen in een rolstoel, maar er bestaan relatief eenvoudige middelen om dat te verbeteren. Mensen met leermoeilijkheden vinden de kiosk dan weer een heel goed informatiemiddel. Hij is overzichtelijk en bevat niet te veel tekst. Over het algemeen komt de kiosk er goed uit, zeker voor mensen die thuis geen internet hebben: dan is dit een handige vervanger.

Bij het internet hangt de toegankelijkheid sterk af van de website zelf. Voor mensen met leermoeilijkheden staat er meestal te veel informatie op de sites, die vaak niet goed georganiseerd is. Dat bemoeilijkt de navigatie. Bijvoorbeeld kiosken zijn daarom eenvoudiger in gebruik.

Interactieve tv is een kruising tussen tv en computer: je kunt er bijvoorbeeld mee e-mailen. Deze toepassing is nog het minst bekend bij de gebruikers en kwam er (daarom?) niet al te goed uit, maar kan wel als alternatief gebruikt worden voor mensen die geen internet hebben.

Een smartphone, een gsm en zakcomputer in één, bleek bij verrassend veel gebruikers in de smaak te vallen. Het is iets dat je altijd bij de hand kunt hebben, een heel persoonlijk medium ook. En het scherm bleek voor de meeste gebruikers groot genoeg om bijvoorbeeld de dienstregeling van de treinen overzichtelijk te kunnen weergeven. Voor mensen met een visuele handicap is een smartphone minder geschikt: de letters kunnen niet worden vergroot.

Wat zal er nu met deze conclusies worden gedaan? Greet Jans: 'Ze worden in elk geval verwerkt in het project en meegedeeld aan de Vlaamse overheid en andere betrokkenen. Ik vermoed dat er zeker rekening mee zal worden gehouden als de aanpassingen relatief eenvoudig zijn, bijvoorbeeld om

De WIS-kiosk: positief onthaald door mensen met leermoeilijkheden.

beter contrasterende kleuren te gebruiken waar dat nodig is. Alle resultaten worden via <https://projects.ibbt.be/multigov> aangeboden en aan het publiek voorgesteld in het voorjaar van 2007'.

Wegwijs in hulpmiddelenland

Het is met hulpmiddelen als met computers: er komen er steeds meer op de markt en ze krijgen steeds meer opties en mogelijkheden. Dat is goed, want je kunt dan kiezen voor de hulpmiddelen en opties die echt bij je passen. Maar het kiezen wordt er voor een leek ook niet eenvoudiger op. Wie of wat kan u helpen om door de bomen het bos te zien?

Het kennis- en ondersteuningscentrum (koc) binnen het Vlaams Fonds verspreidt informatie en ondersteunt de adviesverlening over hulpmiddelen en aanpassingen voor personen met een handicap. Handig zijn onder meer de keuzewijzers, hulpmiddelenflashes en koc-info's: korte publicaties van het koc over hulpmiddelen.

- Keuzewijzers bevatten informatie, tips en richtlijnen die nuttig zijn bij de keuze van hulpmiddelen en de vergelijking van soorten hulpmiddelen.
- Hulpmiddelenflashes stellen nieuwe hulpmiddelen kort voor: wat is het, hoe werkt het, wat kost het, voor wie is het bedoeld?
- koc-info's zijn korte teksten met nuttige informatie over hulpmiddelen.

Keuzewijzers, hulpmiddelenflashes en koc-info's worden regelmatig aangevuld en herwerkt. De Keuzewijzers zijn te vinden op www.koc.be, maar u kunt ook gratis een gedrukt exemplaar bestellen bij het koc, via het telefoonnummer 02 225 86 61.

Een handige hulp is Vlibank, de hulpmiddelendatabank van het Kennis- en Ondersteuningscentrum (koc). Vlibank bevat gegevens over ongeveer 12.000 hulpmiddelen voor personen met een cognitieve, motorische, visuele, gehoor- of spraakhandicap en voor personen met een leerstoornis.

U kunt in de databank op zoek gaan naar hulpmiddelen, uitgaande van welke activiteit er met het hulpmiddel moet worden uitgevoerd. U kunt ook zoeken via de naam van het product, via het soort hulpmiddel of via de naam van een handelaar.

Vlibank geeft een beschrijving van de productkenmerken, de prijsklasse van het product en de adresgegevens van producent en leverancier. Daarnaast biedt de databank ook een gescande versie van de productbrochure en indien mogelijk een link met de website van de producent.

Vlibank geeft de gebruiker de mogelijkheid om de pagina's in een printvriendelijk formaat weer te geven en dan af te drukken. Ze bevat ook een ervaringsdatabank. Daar kunnen alle gebruikers hun ervaringen met een bepaald hulpmiddel invoeren. Op die manier helpen de gebruikers elkaar!

 www.vlibank.be

Wilt u in één keer een goed overzicht krijgen van wat er op hulpmiddelengebied allemaal op de markt is en welke nieuwigheden er zijn? Dan zijn de Reva- en Kangoeroebeurs iets voor u!

De tweejaarlijkse Reva-beurs richt zich op hulpmiddelen voor volwassenen en vindt plaats op donderdag 19, vrijdag 20 en zaterdag 21 april 2007 in Flanders Expo (Maaltekouter 1, 9051 Gent).

Meer info

vzw Reva, PB 38, 1731 Zellik

 02 463 58 33

 02 463 58 34

 reva@reva.be

 www.reva.be

De Kangoeroebeurs richt zich vooral op hulpmiddelen voor kinderen. Ze vindt tweejaarlijks plaats, afwisselend met Reva. De volgende Kangoeroebeurs is dus in 2008.

Meer info

vzw De Kangoeroe
Brusselsesteenweg 7b
9090 Melle

 09 232 53 53

 09 232 35 30

 info@dekangoeroe.be

 www.dekangoeroe.be

Muisje nodig?

Een enorme variatie aan toetsenborden.

Kijk op computers

Computers en elektronica hebben een hoge vlucht genomen in de hulpmiddelenwereld. Het adviescentrum Modem houdt de evoluties voor u bij en geeft u onafhankelijk advies over:

- computeraanpassingen voor mensen met een handicap (hard- én software),
- communicatiehulpmiddelen, zowel laag- als hoogtechnologisch.

Modem richt zich vooral op individuele hulpvragen van personen met een handicap, maar organiseert ook bijscholing op maat voor organisaties. Hét paradepaardje van de vzw is de demonstratieruimte. Daar kunt u een ruime selectie van communicatiehulpmiddelen, computers en randapparatuur zelf uitproberen zodat u

een concreet idee krijgt over de voor- en nadelen vóór u iets koopt.

Een consultatie kost 25 euro. De consultaties zijn gratis als uw multidisciplinair team Modem inschakelt als gemachtigde expert via het koc.

Meer info

Vzw Modem

Doornstraat 331

2610 Wilrijk

☎ 03 820 63 50

☎ 03 828 69 64

✉ modem@stichtingkinsbergen.be

🌐 www.modemadvies.be

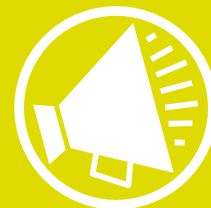

Zelf hulpmiddelen uitproberen in de Modem-demonstratieruimte.

HANDIGE PROGRAMMA'S

Op de website van Modem zijn heel wat links te vinden naar handige (en meestal gratis!) programma's die een computer toegankelijker maken voor mensen met een handicap. Een kleine selectie:

- een programma waarmee elke speljoystick als computermuis kan worden gebruikt,
- een programma dat aan de drie muisknoppen (links, midden en rechts) een verschillend geluid geeft,
- een programma dat de toetsen op een toetsenbord verschillende geluiden geeft,
- een schermtoetsenbord met woordvoorspelling,
- een grote rekenmachine die de cijfers ook voorleest,
- programma's om tekst vanop het klembord voor te lezen,
- het programma child proof: een vereenvoudigd bureaublad dat de gebruiker alleen toegang geeft tot de programma's die op het bureaublad staan.

Klare Taal

Residuariteit

Het Vlaams Fonds heeft, zoals dat heet, een 'residuaire bevoegdheid': het verleent geen tegemoetkoming voor zaken die behoren tot de bevoegdheid van een andere overheidsdienst. Een veel geciteerd voorbeeld is dat van de tegemoetkomingen voor rolstoelen. Het Vlaams Fonds kan geen tegemoetkoming verlenen voor rolstoelen of aanpassingen waarvoor het RIZIV een tegemoetkoming kan verlenen.

Martin Vanden Hende:

‘Ik ben ervan overtuigd dat het gevaar op vergissingen sterk vermindert.’

Martin Vanden Hende, directeur van Centrum Obra.

Een beter leven voor geïnterneerden

Geïnterneerden zijn personen die, na een strafbaar feit, ontoerekeningsvatbaar verklaard zijn, en opgesloten worden gehouden omdat ze een gevaar vormen voor de maatschappij. In de media ontstaat geregeld commotie als ze zonder een grondig onderzoek vrij worden gelaten en achteraf opnieuw feiten plegen. ‘Maar dergelijke blunders mogen ons niet afleiden van de kern’, zegt Martin Vanden Hende: ‘Geïnterneerden zitten in de gevangenis niet op hun plaats.’

Martin Vanden Hende is de directeur van Centrum Obra, een dagcentrum voor personen met een verstandelijke handicap in Evergem. Sinds 2000 heeft Centrum Obra ook een werking binnen de gevangenis van Gent, en dat was toen heel nieuw. Sindsdien is er ook in de gevangenis van Merksplas een dergelijk project bijgekomen. Allebei de projecten worden gesubsidieerd door het Vlaams Fonds.

Volgens onderzoek van Centrum Obra zelf zitten er in Vlaanderen minstens 100 mensen met een verstandelijke handicap achter de tralies. Ze zitten meestal geen ge-

vangenisstraf uit maar zijn geïnterneerd: ze worden opgesloten als bescherming voor de maatschappij, niet als straf. De bedoeling van Centrum Obra is om hen via aangepaste activiteiten te reïntegreren in de maatschappij.

Risicoprofiel

‘Uiteraard moet die reïntegratie om te beginnen mogelijk zijn’, zegt Vanden Hende. ‘Die mensen zitten niet voor niets in de gevangenis, en het is niet omdat ze een handicap hebben dat we ze zomaar moeten vrijlaten. Sommigen zijn niet reïntegreerbaar, bijvoorbeeld omdat er een te hoog

risico op hervallen of gewelddadigheid is. Maar niet alle geïnterneerden hebben een hoog risicoprofiel. De meesten hebben een gemiddeld of een laag risicoprofiel.

‘Veel mensen denken dat geïnterneerden allemaal seksueel delinquenten zijn, maar dat is bij slechts de helft het geval – de andere helft dus niet. En daar zitten onder andere verkrachters bij, maar ook mensen met een verstandelijke handicap die bijvoorbeeld voortdurend werden uitgedaagd en aangemoedigd om hun broek te laten zakken waar iedereen bijstond. En iedereen heeft plezier gehad en gelachen, maar zij zitten wél in de gevangenis. Ik wil niets minimaliseren, maar er is toch een verschil.’

‘Vaak moet je ook rekening houden met de sociale context. Sommige van onze gasten zijn echt opgegroeid in marginale milieus, waar de enige communicatie bij wijze van spreken uit slaan bestaat. Ik ken iemand die in de gevangenis geraakt is omdat hij altijd maar cd’s bleef stelen, want er was niemand die hem zegde dat dat niet mocht.’

Uitgebreid dossier

Maar de boodschap is dus zeker niet dat alle geïnterneerden zomaar vrij moeten komen, zegt Vanden Hende. 'Sommigen hebben inderdaad zware misdaden begaan en horen in de gevangenis thuis. Anderen kunnen met begeleiding terug een normaal leven opnemen. Maar ook daar is het niet de opzet om iemand zomaar zo snel mogelijk buiten de gevangenis te krijgen. En 'buiten de gevangenis' wil ook niet zeggen dat we ze zomaar loslaten. Net als bij andere personen met een verstandelijke handicap blijft er begeleiding: in een voorziening, of ambulante.'

'Sommige geïnterneerden komen vrij 'onder voorwaarden' en moeten bijvoorbeeld op bepaalde uren binnen de instelling blijven. Dat wordt allemaal van persoon tot persoon bekeken. Een aantal van hen wordt trouwens ondertussen al opgevangen in een van de drie gespecialiseerde instanties die ondertussen werden uitgebouwd door voorzieningen, en waar veiligheid en toezicht duidelijke prioriteiten zijn.'

'Zelf ben ik ervan overtuigd dat het gevaar op vergissingen sterk vermindert door onze manier van werken. Van onze gasten houden we een dossier bij met een handelingsverslag dat opgemaakt is door deskundige orthopedagogen, en dat gebaseerd is op één à twee jaar observatie.'

Binnen/buiten

Welke activiteiten voert Centrum Obra zoal uit? 'Binnen de muren van de gevangenis bieden we onder meer Activiteiten Dageelijks Leven aan: de geïnterneerden leren hoe ze zichzelf moeten verzorgen, hun cel onderhouden, enzovoort. We geven ook vorming en ondersteuning bij praktische vaardigheden als lezen, schrijven en het gebruik van de euro. We geven sociale vaardigheidstraining.'

'Als de Commissie voor Maatschappelijke Bescherming het toelaat, gaan we na verloop van tijd ook af en toe buiten de muren, voor activiteiten in ons dagcentrum of onder begeleiding. Op die manier worden onze gasten langzaam geïntegreerd in de wereld buiten de gevangenis.'

Meer info

www.obra.be

Vraagje

voor het Vlaams Fonds?

www.vlafo.be

PAB

0800 97 907 (gratis)
 pab@vlafo.be

Provinciale Afdelingen

(voor vragen over uw persoonlijk dossier)

Prov. Afd. Antwerpen

Potvlietlaan 5, 2600 Berchem
 03 270 34 40
 03 270 34 41
 antwerpen@vlafo.be

Prov. Afd. Vlaams-Brabant

Brouwersstraat 3, 3000 Leuven
 016 31 12 11
 016 31 12 29
 leuven@vlafo.be

Prov. Afd. Limburg

Ilgatlaan 7, 3500 Hasselt
 011 27 43 54
 011 28 51 09
 hasselt@vlafo.be

Prov. Afd. Oost-Vlaanderen

Kortrijksesteenweg 788
9000 Gent
 09 269 23 11
 09 269 23 39
 gent@vlafo.be

Prov. Afd. West-Vlaanderen

Magdalenastraat 20
8200 Brugge
 050 40 67 11
 050 39 36 80
 brugge@vlafo.be

Communicatiedienst

(voor algemene vragen)
Sterrenkundelaan 30
1210 Brussel
 02 225 85 97
 02 225 84 05
 informatie@vlafo.be

Centrale Registratie van Zorgvragen

Stichting Welzijnszorg Antwerpen. Centrale wachtlijstwerking.

Boomgaardstraat 22 bus 100
2600 Berchem
 03 240 61 78
 03 240 61 62
 greet.smeyers@welzijn.provant.be

Provincie Vlaams-Brabant. Welzijn en gezondheid.

Provincieplein 1
3010 Leuven
 016 26 73 06
 016 26 73 01
 petra.vanoppen@vl-brabant.be

Provincie Limburg. Provinciale sectie Personen met een handicap.

Universiteitslaan 1
3500 Hasselt
 011 23 72 04
 011 23 72 10
 handicap@limburg.be

Provincie Oost-Vlaanderen. Centrale wachtlijstwerking.

Gouvernementstraat 1
9000 Gent
 09 267 75 55
 09 267 75 99
 an.de.kryger@oost-vlaanderen.be

Provincie West-Vlaanderen. Dienst Welzijn.

Koning Leopold III-laan 41
8200 Sint-Andries
 050 34 85 63
 050 34 98 72
 cwl@west-vlaanderen.be

Kennis- en Ondersteuningscentrum (koc)

Sterrenkundelaan 30
1210 Brussel
 02 225 86 61
 02 225 84 05
 koc@vlafo.be
 www.koc.be

Michel Claesen heeft een oogziekte die hem zo goed als volledig blind maakt. Maar als je hem bezig ziet, zou je het niet zeggen. Skiën, windsurfen, fietsen: hij doet het allemaal. En ook op het gebied van (technologische) hulpmiddelen is hij actiever dan de doorsnee persoon met een handicap.

Michel Claesen: 'Laat u niet beïnvloeden door de verkoper!'

Michel Claesen: actief met hulpmiddelen

Met enige trots kan Michel ons melden dat hij de eerste Belg was met een kleurendetector, een apparaat dat blinden ervoor behoedt dat ze een roze hemd op een gele broek dragen. Het apparaatje zegt na één seconde de kleur van het materiaal dat je ervoor houdt. 'Ik vond dat een handig instrument, maar het was toen in België nog totaal niet bekend. Daarom heb ik het maar op eigen kosten laten overkomen uit Oostenrijk, voor 40.000 oude franken. Maar ik heb daarna wel gelobbyd bij het Vlaams Fonds, en uiteindelijk is het apparaat opgenomen in de refertelijst. Zodat alle mensen met een visuele handicap er nu gebruik van kunnen maken.'

Zelf knutselt Michel, met de hulp van een vriend die ingenieur is, allerlei nieuwigheden in elkaar. 'Ik ben bijvoorbeeld op het idee gekomen van een sprekende protonlezer, die blinden kan zeggen hoeveel geld er van hun kaart is gegaan, zodat de bakker of de winkelfrouw zich niet kunnen 'vergeten'. En mijn recentste uitvinding is een sprekend fornuis, dat zegt wanneer het aan- en afgeschakeld wordt en welke kookplaat op staat. Ook dat is een apparaat dat

volgens mij bijzonder handig zou zijn voor veel blinden. Maar voorlopig is het nog niet gecommercialiseerd: het enige exemplaar staat bij mij.'

Doen al die uitvindingen vermoeden dat Michel een apparatenfreak is, dan is de waarheid toch enigszins genuanceerder. 'Ik heb er een hekel aan dat mensen iets wegdoen als het nog niet kapot is. En ik kan het aantal mensen niet tellen die een brailleprinter hebben zonder dat ze ook maar met de computer kunnen werken – ik geef nu een voorbeeld uit de blindenwereld, maar het geldt evengoed voor andere personen met een handicap. Daar zou wat meer controle op mogen komen, vind ik, want die verspilling maakt dat het Vlaams Fonds uiteindelijk minder kan terugbetalen aan de mensen die zo'n printer wél nodig hebben.'

Een laatste raad? 'Bij de aankoop van een nieuw apparaat is het belangrijk om vooraf te weten of je het al dan niet zonder aanpassing kunt bedienen. Met mijn wasmachine kan ik perfect overweg zonder aanpassingen. Het is een automatische

machine die de maximumtemperatuur voor bijvoorbeeld kleurenwas zelf instelt, en de symbolen staan in reliëf op de draaiknop, zodat ik ze kan voelen. Laat u dus zeker niet beïnvloeden door een verkoper. En vraag hem om het apparaat zelf eens met gesloten ogen te bedienen...'

Het Vlaams Fonds is een Intern Verzelfstandigd Agentschap (IVA) binnen de Vlaamse overheid

Handblad is een driemaandelijks serviceblad van het Vlaams Fonds.
Verantwoordelijke uitgever:
Jef Foubert, Sterrenkundelaan 30, 1210 Brussel.
Redactie en realisatie:
Jansen & Janssen, www.jaja.be.
Volgend nummer: 15 maart 2007.

Een abonnement is gratis.
Contacteer de Communicatiedienst:
Sterrenkundelaan 30, 1210 Brussel,
t 02 225 85 97, f 02 225 84 05,
e informatie@vlafo.be.